

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.
Ovaj prijevod financiran je uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund) i kao takav ne obvezuje Sud. Za više informacija vidjeti detaljnu napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.
This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.
La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Obavještajna bilješka o praksi Suda br. 126

Siječanj 2010.

Rantsev protiv Cipra i Rusije - 25965/04

Presuda 7.1.2010 [Prvi odjel]

Članak 4.

Trgovina ljudima: *članak 4. primjenjiv*

Propust Cipra da ustanovi odgovarajući okvir za borbu protiv trgovine ljudskim bićima kao i da poduzme učinkovite mjere zaštite njezinih žrtava: *povreda*

Propust Rusije da učinkovito istraži vrbovanje trgovaca ljudima mlade žene na njezinu teritoriju: *povreda*

Članak 1.

Nadležnost država

Opseg nadležnosti Suda u predmetima koju se tiču međunarodne trgovine ljudskim bićima

Članak 2.

Članak 2. st. 1.

Učinkovita istraga

Propust ciparskih vlasti da provedu učinkovitu istragu ubojstva, posebice u vezi osiguravanja relevantnih dokaza u inozemstvu prema međunarodnim ugovorima o uzajamnoj pomoći: *povreda*

Činjenice – Kćerka podnositelja zahtjeva, gđa Rantseva, koja je bila ruska državljanka, umrla je u nerazjašnjenim okolnostima nakon pada s prozora privatnog stana na Cipru u ožujku 2001. Stigla je na Cipar nekoliko dana ranije na temelju vize za "kabaretske umjetnike", ali je napustila svoj posao i smještaj nedugo nakon započinjanja i ostavila poruku da se želi vratiti u Rusiju. Nakon što je pronađena u diskoteci nekoliko dana kasnije, upravitelj kabareta odveo ju je u središnju policijsku postaju oko 4 sata ujutro i tražio od policije da ju pritvori kao ilegalnog useljenika. Policija je potom kontaktirala imigracijske vlasti koje su im rekle kako gđa Rantseva ne bi trebala biti pritvorena nego da bi po nju trebao doći njezin poslodavac, koji je bio zadužen za nju, i dovesti ju u imigracijski ured u 7 sati ujutro. Upravitelj je došao po gđu Rantsevu oko 5 sati i 20 minuta i

odveo ju u privatni stan gdje je on također ostao. Njezino tijelo pronađeno je na ulici ispod stana oko 6.30 sati. Pokrivač je bio provučen kroz balkonsku ogradu.

Istraga provedena na Cipru zaključila je da je gđa Rantseva umrla u okolnostima koje su nalikovale na nesreću tijekom njezina pokušaja bijega iz stana u kojem je bila gost, te da nije bilo dokaza bilo kakve prljave igre. Iako su nakon daljnje obdukcije obavljene nakon repatrijacije tijela u Rusiju, ruske vlasti smatrale da zaključci istrage nisu bili zadovoljavajući, ciparske su vlasti izjavile da je ista bila konačna i odbile su provesti bilo kakvu dodatnu istragu osim ako su ruske vlasti imale dokaze o bilo kakvoj kaznenoj djelatnosti. Ni ruske ni ciparske vlasti nisu poduzele korake kako bi ispitale dvije mlade žene koje žive u Rusiji, a za koje je podnositelj zahtjeva naveo da su radile s njegovom kćerkom u kabaretu i koje su mogle posvjedočiti o seksualnom iskorištavanju koje se tamo provodilo.

U travnju 2009. ciparske su vlasti dostavile Sudu unilateralnu deklaraciju u kojoj su priznale da je došlo do povrede članaka 2., 3., 4., 5. i 6. Konvencije, te su ponudile naknadu štete podnositelju zahtjeva kao i obavijestile da su imenovali nezavisne stručnjake kako bi istražili okolnosti smrti, zaposlenja i boravka na Cipru gdje Rantseve.

Ciparski pravobranitelj, Povjerenik za ljudska prava Vijeća Europe i Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a objavili su izvješća koja se odnose na rasprostranjenost trgovine ljudskim bićima u svrhe komercijalnog seksualnog iskorištavanja na Cipru kao i na ulogu industrije kabareta i "umjetničkih" viza koje olakšavaju takve aktivnosti u toj zemlji.

Pravo – Članak 37. st. 1.: Sud je odbio prijedlog ciparske Vlade da se predmet izbriše s njegove liste predmeta. Našao je da je, unatoč unilateralnoj deklaraciji kojom su priznate povrede Konvencije, poštivanje ljudskih prava općenito zahtijevalo da Sud nastavi razmatranje predmeta iz razloga ozbiljnosti pritužbi, akutne naravi problema trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja na Cipru, kao i nedostatka sudske prakse po pitanju tumačenja i primjene članka 4. Konvencije na trgovinu ljudskim bićima.

Zaključak: slučaj se ne briše s liste (jednoglasno).

Članak 1.: *Nadležnost* ratione loci – Sud nije prihvatio argument ruske Vlade koja je tvrdila da Rusija nije bila nadležna, te stoga ni odgovorna, za događaje na koje se odnosio predmet zahtjeva. Budući da je navodna trgovina ljudima započela u Rusiji, Sud je bio nadležan razmotriti do koje je mjere Rusija mogla poduzeti korake unutar granica vlastite teritorijalne suverenost kako bi zaštitila kćerku podnositelja zahtjeva od trgovine ljudima i istražila navode o istoj kao i okolnosti koje su dovele do njezine smrti, posebice ispitivanjem svjedoka koji borave u Rusiji.

Zaključak: preliminarni prigovor odbijen (jednoglasno).

Članak 2.: (a) *Cipar* – (i) *Materijalni aspekt:* Iako nije bilo sporno da žrtve trgovinom i iskorištavanjem često žive i rade u okrutnim uvjetima i mogu biti zlostavljane od strane svojih poslodavaca, opći rizik zlostavljanja i nasilja nije mogao predstavljati stvarni i neminovni rizik po njihov život. U ovom slučaju, čak i da je policija trebala biti svjesna da je gđa Rantseva mogla biti žrtvom trgovine ljudima, dok je bila u policijskoj stanici nije bilo naznaka postojanja stvarnog i neminovnog rizika po njezin život, i policija nije mogla predvidjeti niz događaja koji će dovesti do njezine smrti nakon što su je pustili pod nadzor upravitelja kabareta. Stoga nije nastala nikakva obveza poduzimanja operativnih mjera za zaštitu njezina života.

Zaključak: nema povrede (jednoglasno).

(ii) *Procesni aspekt:* Istraga smrti od strane ciparskih vlasti nije bila zadovoljavajuća iz više razloga: nisu se razriješile proturječnosti u dokazima; nisu se ispitali relevantni svjedoci; malo je toga poduzeto u svrhu utvrđivanja događaja u policijskoj stanici i moguće korupcije policije; podnositelju zahtjeva nije omogućeno učinkovito sudjelovanje u postupku; ciparske vlasti odbile su ponudu pomoći od strane Rusije, koja bi im omogućila dobivanje svjedočenja dvaju bitnih svjedoka. Što se tiče ove posljednje točke, Sud je naglasio da su države članice bile obvezne poduzeti nužne i dostupne korake kako bi osigurale bitne dokaze bili oni dostupni na njihovu teritoriju ili ne, posebice u slučaju kao što je ovaj, u kojem su obje države stranke konvencije koja uređuje međusobnu pomoć u kaznenim predmetima.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

(b) *Rusija – Procesni aspekt:* Članak 2. nije zahtijevao da kazneno pravo država članica predviđa univerzalnu nadležnost u predmetima koji su se ticali smrti jednog od njihovih državljana izvan njihovog teritorija. Ruske vlasti stoga nisu imale samostojeću obvezu istrage smrti gđe Rantseve na Cipru. Što se tiče obveze Rusije kao države u kojoj su se nalazili dokazi da pruži pravnu pomoć državi koja je provodila istragu (Cipru), ruske vlasti nisu bile dužne po službenoj dužnosti poduzeti korake kako bi osigurale iskaze dvaju ruskih svjedokinja bez ikakvog zahtjeva od strane ciparskih vlasti. Konačno, što se tiče pritužbe podnositelja zahtjeva da ruske vlasti nisu zatražile pokretanje kaznenog postupka, Sud primjećuje da su iste opsežno i opetovano koristile mogućnosti osigurane mjerodavnim sporazumima o pružanju pravne pomoći kako bi pritisknule ciparske vlasti na akciju.

Zaključak: nema povrede (jednoglasno).

Članak 4.: (a) *Primjenjivost* – Što se tiče argumenta ruske Vlade da je pritužba pod člankom 4. bila nedopuštena *ratione materiae* budući da nije bilo ropstva, služenja niti prisilnog ili obvezatnog rada, Sud je primijetio da se trgovina ljudskim bićima kao globalni fenomen posljednjih godina znatno povećala. Zaključak UN Protokola o zabrani, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebice ženama i djecom ("Palermo protokol") iz 2000. i Konvencija Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudskim bićima iz 2005. pokazali su rastuće priznanje na međunarodnoj razini rasprostranjenosti takve trgovine i nužnost usvajanja mjera kojima bi se borilo protiv iste. Stoga je bilo prikladno razmotriti do koje se mjere sama trgovina ljudima može smatrati protivnom duhu i cilju članka 4. Svojom prirodom i ciljem trgovina ljudima se temeljila na ostvarivanju moći koja proizlazi iz prava vlasništva. Ljudska bića je tretirala kao robu koja se može kupiti i prodati, te prisiliti na rad za nikakvu ili vrlo malu naknadu, obično u seksualnoj industriji ali i drugdje. Podrazumijevala je strogi nadzor aktivnosti žrtve, čija su kretanja obično bila ograničena i uključivala su nasilje i prijetnje protiv ljudi koji su živjeli i radili u vrlo skromnim uvjetima. Trgovina ljudima nesumnjivo je prijetila ljudskom dostojanstvu i temeljnim pravima njezinih žrtava i nije se mogla smatrati spojivom s demokratskim društvom niti temeljnim vrijednostima Konvencije. Zbog svoje obveze tumačenja Konvencije u svjetlu današnjih uvjeta, Sud je smatrao nepotrebnim odrediti da li se ponašanje na koje se žalio podnositelj zahtjeva moglo podvesti pod pojam "ropstva", "služenja" ili "prisilnog ili obveznog rada". Umjesto toga, sama trgovina ljudima, kako je definirana člankom 3.(a) Palermo protokola i člankom 4.(a) Konvencije protiv trgovine ljudima, spada u opseg članka 4. Europske konvencije.

Zaključak: preliminarni prigovor odbijen (jednoglasno).

(b) *Osnovanost – Pozitivne obveze*: Jasno je proizlazilo iz odredaba Palermo protokola i Konvencije protiv trgovine ljudima da su države ugovornice bile mišljenja da bi samo kombinacija mjera mogla biti učinkovita u borbi protiv trgovine ljudima. Time su nastale pozitivne obveze poduzimanja mjera sa svrhom sprečavanja trgovine ljudima, zaštite njezinih stvarnih i potencijalnih žrtava kao i progona i kažnjavanja osoba odgovornih za trgovinu ljudima. Što se tiče posljednje točke, trgovina ljudima po svojoj prirodi često nije bila ograničena na područje jedne države. Sa žrtvama se često trgovalo iz jedne države u drugu. Relevantni dokazi i svjedoci mogli su se nalaziti u više od jedne države. Iz ovog razloga, uz obvezu provođenja domaće istrage događaja koji su se desili na njihovom teritoriju, države članice su u prekograničnim slučajevima trgovine ljudima također bile dužne učinkovito surađivati s drugim državama koje su bile uključene u istragu, kako bi se osigurao sveobuhvatan međunarodni pristup trgovini ljudima u zemljama podrijetla, tranzita i odredišta.

(i) *Poštivanje od strane Cipra*: Cipar nije ispunio svoje pozitivne obveze iz članka 4. iz dva razloga: kao prvo, nije uspostavio odgovarajući pravni i administrativni okvir za borbu protiv trgovine ljudima i, kao drugo, policija nije poduzela prikladne istražne mjere kako bi zaštitila gđu Rantsevu od trgovine. (Pitanje da li su ciparske vlasti ispunile procesnu obvezu istraživanja trgovine ljudima bilo je podvedeno pod opću obvezu pod člankom 2. i nije zahtijevalo odvojeno razmatranje.)

Što se tiče prve točke, iako se domaće zakonodavstvo o trgovini ljudima nije samo po sebi činilo problematičnim, Povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava i ciparski pravobranitelj su kritizirali vizni režim "kabaret umjetnika", kojeg su smatrali odgovornim za ohrabrivanje velikog broja strankinja da dođu na Cipar gdje su riskirale trgovinu ljudima. Nadalje, iako je bilo opravdano u svrhu imigracijske kontrole zahtijevati od poslodavaca da obavijeste vlasti kad neka od umjetnica napusti svoje radno mjesto, odgovornost za osiguravanje poštivanja imigracijskih obveza morala je ostati isključivo na samim vlastima. Mjere koje ohrabruju vlasnike i upravitelje kabareta da traže i hvataju ili preuzimaju osobnu odgovornost za ponašanje umjetnica nisu bile prihvatljive, a posebno je zabrinjavajuća bila i praksa zahtijevanja od vlasnika i upravitelja da izdaju bankovnu garanciju kako bi pokrili potencijalne buduće troškove koji bi mogli biti prouzročeni od strane umjetnica koje su zapošljavali. Svi su ovi faktori bili prisutni u slučaju gđe Rantseve. Vizni režim umjetnica stoga nije osigurao gđi Rantsevoj učinkovitu zaštitu protiv trgovine i iskorištavanja.

Što se tiče druge točke, država je imala pozitivnu obvezu poduzeti mjere kako bi zaštitila gđu Rantsevu budući da je policija imala dovoljno indicija za osnovanu sumnju da je bila u stvarnoj i neminovnoj opasnosti od trgovine i iskorištavanja. Policija je počinila nekoliko propusta, time što nije odmah ispitala da li je ista bila žrtva trgovine ljudima, time što ju je predala upravitelju kabareta umjesto da ju je pustila na slobodu i time što nije ispunila svoju zakonsku dužnost da ju zaštiti.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

(ii) *Poštivanje od strane Rusije*: Sud je našao da nije došlo do povrede članka 4. što se tiče pozitivne obveze uspostavljanja prikladnog zakonskog i upravnog okvira za poduzimanje zaštitnih mjera. Što se tiče potrebe za učinkovitom istragom u Rusiji, ruske su vlasti bile u najboljem položaju provesti istragu u vrbovanje gđe Rantseve, koje se dogodilo na ruskom teritoriju. Međutim, nije provedena nikakva istraga, što je nadalje pogoršano naknadnom smrću gđe Rantseve i nerazjašnjenim okolnostima njezina odlaska iz Rusije.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Članak 5.: Pritvor gđe Rantseve u policijskoj stanici kao i njezino naknadno zatočenje u privatnom stanu predstavljalo je lišenje slobode. Iako bi se moglo zaključiti da je inicijalno pritvorena kako bi se provjerio njezin imigracijski status, nakon što su potrebne provjere dovršene nije bilo zakonske osnove i dalje ju zadržavati i predati ju tek upravitelju kabareta. Odgovornost Cipra nadalje se proširivala i na pritvor gđe Rantseve u privatnom stanu budući da je, iako su je držali privatni pojedinci, bilo jasno da do toga ne bi bilo došlo bez aktivnog učešća policije. Njezin je pritvor u stanu stoga bio proizvoljan i nezakonit.

Zaključak: povreda od strane Cipra (jednoglasno).

Članak 41.: Naknada na ime nematerijalne štete u iznosu od EUR 40,000 protiv Cipra i EUR 2,000 protiv Rusije.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak, sastavljen od strane Tajništva, ne vezuje Sud.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Europskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prijevod je financiran uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prijevod ne obvezuje Sud niti je isti odgovoran za njegovu kvalitetu. Prijevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka s kojom ga je Sud podijelio. Prijevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno s naznakom autorskih prava i referencom na Zakladu za ljudska prava. Ukoliko se bilo koji dio ovog prijevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, molimo kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.